

РЕЦЕНЗІЯ

рецензента доктора економічних наук, професора

Копитко Марти Іванівни

на дисертаційну роботу Гури Вадима Вікторовича

«Формування механізму попередження та протидії корупції в системі забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 073 «Менеджмент» (галузь знань 07 «Управління та адміністрування»)

Актуальність теми дисертації та

її зв'язок з науковими програмами, планами, темами

Корупція – складне суспільно небезпечне явище, що підриває підвалини існування України як незалежної демократичної країни, вона створює перешкоди на шляху до Європейського Союзу, підриває імідж України на світовій арені, підриває один із головних принципів демократизації суспільства – принцип соціальної справедливості та рівності усіх перед законом, дискредитує владу в країні, перешкоджає функціонуванню ринкових механізмів, провокуючи ріст монополізму в економіці, сприяє зростанню злочинності та зловживанням, сприяє зниженню рівня добробуту громадян країни, і найголовніше – перешкоджає отриманню повноцінної допомоги для подолання зовнішнього агресора та отримання Перемоги над ним. Таким чином, питання аналізу теоретичного базису корупції та розробки практичних рекомендацій щодо формування механізмів для її подолання завжди заливатимуться в полі зору вітчизняних та зарубіжних науковців та практиків.

Виходячи із вище викладеного, дисертаційне дослідження Гури В.В. характеризується як таке, що відзначається актуальністю, має суттєве наукове значення та вирішує поставлені завдання щодо удосконалення теоретичних положень та розробки науково-методичних рекомендацій із формування механізму попередження та протидії корупції в системі забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання.

Дисертація Гури В.В. тісно пов'язана із науковими дослідженнями, що виконуються в межах теми науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт Львівського державного університету внутрішніх справ «Економічна безпека соціально-економічних систем: проблеми теорії та практики» (номер державної реєстрації 0120U112498). Зокрема, автором запропоновано оновлений механізм протидії загрозам, що виникають внаслідок корупційних дій в системі забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання в галузі електроенергетики (с. 127-154).

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані Гурою В.В. у дисертаційному дослідженні, є науково обґрунтованими. Мета роботи чітко окреслена і полягає у вдосконаленні теоретичних положень і розробці науково-методичних рекомендацій щодо формування механізму попередження та протидії корупції в системі забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання. Відповідно до зазначеної мети у роботі поставлено та розв'язано достатньо аргументовані завдання її досягнення. Автором проаналізовано значну кількість наукових праць вітчизняних та зарубіжних науковців, які вивчали проблеми пов'язані з корупцією та розробкою заходів щодо її попередження та протидії, працювали над формуванням теоретичного базису щодо цієї проблематики. При цьому дисертантом чітко було обґрунтовано усі застосовані методи.

Достовірність наукових положень підтверджується значною кількістю опублікованих статей у наукових фахових виданнях України, у виданнях зарубіжних країн, представленням наукового доробку на значній кількості науково-практичних конференцій усіх рівнів, круглих столах, де вони були належним чином представлені та отримали схвалення. Отже, представлені результати дослідження є обґрунтованими та достовірними.

Таким чином, вважаю, що отримані здобувачем результати дисертаційного дослідження містять елементи наукової новизни, відповідають поставленим завданням, що сприятиме удосконаленню теоретико-методологічних та прикладних засад подолання корупції в Україні.

Науковий рівень дисертації та наукових публікацій здобувача

Структура дисертаційної роботи Гури В.В. є обумовлена метою і є комплексною цілісною розробкою теоретичних положень та методичних підходів щодо формування механізму попередження та протидії корупції в системі забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання.

Дисертаційна робота виконана українською мовою та оформлена у відповідності до вимог Міністерства освіти і науки України. Обсяг дисертації та її зміст відповідає вимогам міждисциплінарної освітньо-наукової програми «економічна безпека соціально-економічних систем». Високий рівень рецензованої дисертації підтверджується науковим стилем викладу матеріалу, логічною побудовою роботи, достатньою обґрунтованістю положень та висновків.

Дисертаційна робота Гури В.В. складається із вступу, трьох розділів, кожен з яких складається із трьох підрозділів, висновків, списку використаних

джерел із 218 позицій та 6 додатків. Загальний обсяг дисертації становить 270 сторінок, з яких основний текст займає 159 сторінок. Таким чином, дисертація за змістом, структурою та оформленням повністю відповідає чинним вимогам.

У першому розділі дисертаційної роботи «Теоретичні засади формування механізму попередження та протидії корупції в системі економічної безпеки суб'єктів господарювання» автор розглянув теоретичні засади формування механізму попередження та протидії корупції в системі економічної безпеки суб'єктів господарювання, вивчивши при цьому суть корупції як економіко-правового феномену та її прояви у сфері підприємництва; корупційні прояви в діяльності суб'єктів господарювання; чинні міжнародні та національні законодавчі норми в сфері попередження та протидії корупції (с. 23-75).

При написанні другого розділу «Науково-методичні підходи до оцінювання корупції в сфері підприємництва» автор охарактеризував теоретико-прикладні аспекти оцінки рівня корупції в Україні та світі; проаналізував вплив корупції на економічну безпеку країни; доповнив методичку оцінювання корупційних ризиків суб'єктів господарювання в галузі електроенергетики (с. 78-125).

У третьому розділі «Вдосконалення антикорупційного механізму в системі економічної безпеки суб'єктів господарювання» вдосконалено антикорупційний механізм в системі економічної безпеки суб'єктів господарювання, зокрема: розвинуто науковий підхід щодо формування механізму протидії корупційним загрозам в системі забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання; удосконалено науково-практичний підхід до побудови антикорупційного механізму забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання; запропоновано методичку формування оптимального ресурсного забезпечення формування антикорупційного механізму в системі економічної безпеки суб'єктів господарювання (с. 127-167).

Висновки та рекомендації, запропоновані за результатами проведеного дослідження, логічно випливають із положень дисертаційної роботи. Простежується логічно послідовне та обґрунтоване вирішення наукового завдання.

Теоретико-прикладні положення, висновки та рекомендації дисертаційної роботи, що містять елементи наукової новизни, повною мірою знайшли відображення у 17 публікаціях автора, серед яких – 5 статей у вітчизняних наукових фахових виданнях, 1 стаття в зарубіжному виданні та 11 тез доповідей за матеріалами науково-практичних конференцій різних рівнів та круглих столів.

Наукова обґрунтованість та новизна представлених результатів проведених досліджень

Наукова новизна результатів дисертаційного дослідження полягає у наступному.

Автором удосконалено теоретичний базис формування механізму попередження та протидії корупції, що ґрунтується на науковому підході, що розглядає зазначений механізм як вагому складову системи забезпечення економічної безпеки підприємства. Такий підхід сприятиме побудові ефективної системи протидії корупції (с. 23-39);

Схвальної оцінки заслугоує пропозиція щодо удосконалення механізму оцінювання рівня корупції в Україні, в основу якого покладено визначення інтегрального індексу за рядом ключових елементів суб'єктивного та об'єктивного оцінювання корупції, і який сприятиме підвищенню точності отриманих результатів та формуванню на їх основі дієвих висновків та рекомендацій щодо подолання корупції та підвищення економічної безпеки суб'єктів господарювання (с. 104-107);

Вчасному виявленню загроз та реагуванню на них в ході функціонування сприятиме пропозиція щодо удосконалення наукового підходу для систематизації загроз економічній безпеці суб'єктів господарювання, в основу якого покладено математичне моделювання. Даний підхід сприятиме ідентифікації загроз, визначенню їх переліку та рівнів в галузі електроенергетики (с. 127-140).

Цілісною є пропозиція щодо удосконалення науково-практичного підходу до побудови антикорупційного механізму забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання з використанням методу функціонального моделювання та графічної мови, що дозволяє вибудувати чітку послідовність та обґрунтованість кожного етапу (с. 140-154).

Заслугоує на увагу науково-методичний підхід до ресурсного забезпечення антикорупційного механізму в системі економічної безпеки суб'єктів господарювання на основі методу парних порівнянь, що дає змогу вибору оптимального ресурсного (фінансово-матеріального та кадрового) забезпечення і підвищення його дієвості (с. 154-167).

Важливим з точки зору і теорії, і практики є подальший розвиток науково-методичного підходу щодо подолання корупції в системі економічної безпеки підприємства шляхом інноваційного застосування антикорупційного комплаєнсу (с. 49-57).

Суттєвим науковим доробком є подальший розвиток методичних засад оцінювання корупційних ризиків суб'єктів господарювання щодо технології аналізу і оцінки рівня, ймовірності настання, наслідків та бальною шкалою з

врахуванням специфіки функціонування суб'єктів господарювання в галузі електроенергетики. Результати такого оцінювання даватимуть змогу вчасно визначати небезпеки, ризики та загрози та розробляти ефективні заходи протидії їм (с. 107-117).

Рівень виконання поставленого наукового завдання та оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності

Підсумком вирішеного у дисертації наукового завдання щодо розроблення науково-методичних рекомендацій із формування механізму попередження та протидії корупції в системі забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання стало формулювання ґрунтовних теоретико-методичних положень, які характеризуються прикладним та науковим значенням, науковою новизною та дозволяють стверджувати про внесок Гури В.В. у розвиток менеджменту.

У дисертаційній роботі використано методи індукції та дедукції, порівняння та систематизації, аналізу та синтезу, статистичного спостереження, абсолютних та відносних величин, аналізу рядів динаміки, кореляційно-регресійний аналіз, функціонального моделювання та графічної мови, парних порівнянь, табличний та графічний, абстрактно-логічний тощо. Завдяки цьому, рівень виконання поставленого наукового завдання та майстерності методології наукових досліджень можна оцінити на високому рівні.

Наукове та практичне значення отриманих результатів

Практичне значення результатів дослідження полягає у доведенні до рівня конкретних пропозицій та рекомендацій наукових положень дисертаційної роботи щодо теоретичного обґрунтування та розробки прикладних засад формування механізму попередження та протидії корупції в системі забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання.

Результати дисертаційного дослідження використовуються ТОВ «УКРЮГІМПЕКС» при організації фінансово-господарської діяльності, для проведення організаційних заходів безпекового характеру та протидії корупції, зокрема щодо усунення ризиків та загроз, які виникають при оформленні договорів та іншої документації в різних установах (акт про впровадження від 28.06.2023 р.).

Ключові теоретико-методологічні та методико-прикладні положення дисертаційної роботи були впроваджені у навчальний процес ВНЗ «Національна академія управління» (акт про впровадження результатів наукового дослідження від 23.05.2023 р.), Львівського державного

університету внутрішніх справ (акт про впровадження результатів наукового дослідження від 21.09.2023 р.) та Вищого навчального закладу «Приватне акціонерне товариство «Львівський інститут менеджменту» (акт про впровадження результатів наукового дослідження від 22.08.2023 р.).

Дані про відсутність текстових запозичень та порушення академічної доброчесності

У представленій дисертаційній роботі порушень академічної доброчесності не виявлено: у ній немає ознак академічного плагіату, фальсифікації, фабрикації, компіляції, запозичень або інших порушень. Ідеї, результати і тексти інших авторів, використані в роботі, мають належні посилання на відповідне джерело. Тому можна стверджувати, що дисертаційна робота Гури Вадима Вікторовича є результатом самостійних досліджень з дотриманням принципів академічної доброчесності.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації

Оцінюючи загалом позитивно науково-практичне значення здобутих дисертантом результатів, вважаємо за потрібне висловити певні побажання та зауваження дискусійного характеру:

1. Дисертантом досить ґрунтовно описано причини виникнення корупції за сферами поширення (с. 38), проте доцільно було б більше уваги зосередити на фінансовій сфері з метою якіснішого виявлення та реагування на причини виникнення корупції.

2. Варто відмітити ґрунтовний аналіз інноваційних методів подолання корупції, але доцільно було б більш детально продемонструвати місце антикорупційного комплаєнсу в системі забезпечення економічної безпеки підприємства (рис. 1.3. с. 56).

3. Доволі детально автором представлено інституційне забезпечення попередження та подолання корупції в Україні (рис. 1.5. с. 65), проте, доцільно було б більш деталізовано продемонструвати на рисунку функціональні взаємозв'язки ключових суб'єктів у сфері протидії корупції.

4. У табл. 1.5 (с. 61) детально охарактеризовано вітчизняну законодавчу базу, а у табл. 1.6. (с. 72) представлено досвід багатьох зарубіжних країн щодо подолання корупції. Тому, доцільно було б вивчити міжнародні законодавчі акти щодо попередження та протидії корупції та перспективи їх імплементації у вітчизняну практику.

5. У роботі за результатами проведеного кореляційно-регресійного аналізу вивчено вплив корупції на економічну безпеку країни (с. 105-107; 231-

238). Доцільно було б розширити коло показників, що включені до аналізу, а також визначити показники-фактори, що формують рівень корупції в країні.

б. Доцільно було б здійснити соціологічне опитування представників бізнесу щодо корупційних проявів у діяльності та способів їхнього вирішення.

Загалом, висловлені зауваження не є визначальними і не зменшують загальну наукову новизну та практичну значимість результатів дослідження, а також не впливають на позитивну оцінку представленої дисертаційної роботи.

Загальний висновок

Аналізуючи дисертаційну роботу Гури Вадима Вікторовича та наукові праці здобувача, які опубліковані за тематикою дисертації, вважаю, що в цілому автором виконані вимоги, які ставляться до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії. Дисертація «Формування механізму попередження та протидії корупції в системі забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання» є завершеним дослідженням, в якому вирішено важливе науково-практичне завдання щодо розроблення науково-методичних рекомендацій із формування механізму попередження та протидії корупції в системі забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання.

Дисертація Гури Вадима Вікторовича за своїм змістом виконана в рамках міждисциплінарної ОНП «економічна безпека соціально-економічних систем» відповідає та за змістом відповідає спеціальності 073 «Менеджмент», вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах) затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261, Наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 року «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», Постанові Кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022 року «Порядок присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», а сам автор Гура Вадим Вікторович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії у галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 073 «Менеджмент».

Завідувач кафедри соціально-поведінкових,
гуманітарних наук та економічної безпеки
Інституту управління, психології та безпеки
Львівського державного університету
внутрішніх справ,
доктор економічних наук, професор

Марта КОПИТКО